

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามเพศ
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามสถานภาพ
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามประสบการณ์การทำงาน เพื่อศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามขนาดโรงเรียน
5. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจําแนกตามขนาดโรงเรียน

6. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับตามวิธีของเรนซิสไลเคอร์ต (Rensis Likert Method) ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ สถานภาพ ขนาดโรงเรียนและประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแนวตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 5 ด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย

เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยเพศชาย จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 50.74 และเพศหญิงจำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 49.25

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 28.66 ครูจำนวน 239 คน ร้อยละ 71.34

ขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 40 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 45.98 โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 38 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 43.68 โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 9 คิดเป็นร้อยละ 10.34

ประสบการณ์การทำงานประกอบด้วย ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 1 – 10 ปี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 40.60 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 11 – 20 ปี

จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 23.28 ประสพการณ์ในการปฏิบัติงาน 21 ปีขึ้นไป

จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 36.12

2. ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยประกอบด้วย 5 ด้านต่อไปนี้
วุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู การสนทนาอย่างสร้างสรรค์ การปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง และการมุ่งพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า “ภาวะผู้นำครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬอยู่ในระดับมาก”

3. ผู้บริหารและครูจำแนกตามเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ ไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า “ภาวะผู้นำครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามเพศแตกต่างกัน”

4. ผู้บริหารและครูจำแนกตามสถานภาพ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ ด้านการสนทนาอย่างสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาพรวมและส่วนรายด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า “ภาวะผู้นำครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามเพศแตกต่างกัน”

5. ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีที่มีขนาดต่างกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬมีความคิดเห็นมีต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียน โดยรวมพบว่าผู้บริหารและครูปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีกลางมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำครูมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่า “ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามประสพการณ์การทำงานแตกต่างกัน”

6. ผู้บริหารและครูที่มีประสพการณ์ในตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ

ด้านคุณภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ว่า “ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน”

7. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ มีดังนี้

7.1 ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง ครูควรมีความเชื่อมั่นในการพัฒนาความรู้ให้แก่ตนเองและควรคำนึงถึงเป้าหมายของการทำงานโดยตั้งเป้าหมายร่วมกับผู้อื่นอย่างมีวิสัยทัศน์ อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความรอบรู้แล้วนำมาพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานได้

7.2 ทางด้านการปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง ครูควรมีการวางแผนการทำงานควรศึกษารายละเอียดกฎเกณฑ์ หรือแนวทางการปฏิบัติโดยไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้น มีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยให้นำผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมานำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

7.3 ด้านการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน ครูควรมีความเข้าใจในเรื่องที่สอนควรศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและเลือกสรรวิธีการต่างๆ มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ มีส่วนที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายและเสนอแนะดังนี้

1. สมมติฐานข้อที่ 1 ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ อยู่ในระดับมากสอดคล้องกับสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ โดยรวมและรายด้าน ปรากฏว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเนื่องจากครูความสามารถในการพัฒนาตนเองและเพื่อนเป็นแบบอย่างทางการสอนที่สนองความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับ วาสนา ปุริโส (2558, หน้า บทคัดย่อ) ที่ว่า “ครูมีความสามารถในการนำ โครงการ / กิจกรรมต่างๆ ไปปฏิบัติร่วมกัน

ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำและผู้ตามเพื่อสนองนโยบายของสถานศึกษาในลักษณะสื่อสารสองทางเป็นการให้อำนาจการเสริมพลังงานทำงานระดับโรงเรียน ครูทุกคนมีการพัฒนาตนเองและเพื่อนจากการปฏิบัติหน้าที่ ตามบทบาทของครูตามความถนัดและความสนใจ จึงทำให้เกิดความร่วมมือ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนา ยอมรับและเปิดใจต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป และผลที่เกิดขึ้นต่อพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ ครูใช้ภาวะผู้นำในการเรียนรู้จากโครงการต่างๆ ที่สนองความต้องการของผู้เรียน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ทางบวก” ดังนั้น การร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือกันรวมถึงการยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น ย่อมส่งผลให้การทำงานนั้นมีความสุขดังที่ Katzenmeyer and Moller (2001, Abstract) ได้กล่าวว่า “การแสดงบทบาทของครูที่สะท้อนถึงควมมีภาวะผู้นำของครูซึ่งสอดคล้องไปกับการทำงานตามปกติในโรงเรียนพบว่า ประกอบไปด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้ ทักษะการสอนแบบมืออาชีพ บุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการเป็นครู มีความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพมีความสนใจ เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้ ทุ่มเทและมุ่งมั่นในการเป็นครูผู้นำ การยอมรับและเชื่อถือจากเพื่อนครูจากการปฏิบัติการสอนตามปกติ”

2. สมมติฐานข้อที่ 2 ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูมีความจำแนกตามเพศแตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน เนื่องจากครูทุกเพศล้วนย่อมมีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกันคือความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเท่าเทียมกัน ครูส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สามารถศึกษาค้นคว้าและหาแนวทางในการพัฒนาตนเอง จึงมีการศึกษาหลักและทฤษฎีต่างๆ ในการบริหารจัดการ การศึกษานำมาใช้ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ (Bryan Stoop (2011, Abstract) ที่ว่า “ทักษะความเป็นผู้นำของครูรับรู้หรือเข้าใจได้โดยประชากรในฐานะที่เป็นสิ่งสำคัญสำหรับภาวะผู้นำของครูที่ยังคงมีความสัมพันธ์ทางด้านการเป็นวิชาชีพครู การจัดระบบขอบข่ายงาน เช่น กลุ่มหรือทีมที่เป็นกลุ่มที่สอนกลุ่มเล็กๆ ที่ซึ่งรับรู้หรือเข้าใจได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการดำเนินการของภาวะผู้นำครูในโรงเรียน ผลประโยชน์ที่ได้รับของการทำงานในกลุ่มของภาวะผู้นำครูในโรงเรียนคือการได้รับความรู้สึกที่เป็นตัวของตัวเองเพิ่มขึ้น การได้รู้ถึงอุปสรรคของการทำงานของการใช้ภาวะผู้นำครูในโรงเรียนคือเวลาและครูอื่นๆ” ดังนั้น การทำงานของครูไม่ขึ้นอยู่กับเพศแต่ขึ้นอยู่กับความตระหนักและการปฏิบัติตามบทบาทของตนเองเป็นอย่างดี

3. สมมติฐานข้อที่ 3 ภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาปีงภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามสถานภาพแตกต่างกัน เนื่องจากว่า ตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกันย่อมทำให้มุมมองการปฏิบัติงานนั้นแตกต่างกันด้วยสอดคล้องกับ Al Hosani (2015, Abstract) ที่ว่า “ครูใหญ่ใช้หลักภาวะภาวะทางการสอนมากกว่าครู เช่น เอาใจใส่ต่อกรอบแนวคิดที่เป็นเป้าหมายของโรงเรียน กระตุ้นให้จัดการเรียนการสอนโดยอำนวยความสะดวกให้ ประเมินผลการเรียนมากกว่า รักษาภาพลักษณ์ จัดการเรียนการสอนเต็มเวลาและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เอื้อต่อการสอนของครู ทางด้านการสอนของครูพบว่า ครูมีการจัดการเรียนการสอนนักเรียนเป็นกลุ่ม บอกจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ตรวจสอบผลการบ้านนักเรียนมากขึ้น มอบหมายให้นักเรียนเขียนเรียงความเพื่อแสดงความคิดสร้างสรรค์ จัดการเรียนการสอนแบบโครงการ และจัดได้ว่าที่ในห้องเรียน นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า เมื่อครูใหญ่ให้ความเอาใจใส่ การปฏิบัติงานด้วยศักยภาพภาวะผู้นำ ครูก็ให้ความสนใจมากขึ้นต่อการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผลการเรียนของนักเรียนดีขึ้น” และนอกจากนี้ครูที่ได้ศึกษาบทบาทหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดีแล้วทำให้ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงานที่ต่างกัน แต่สามารถร่วมกันปฏิบัติงานโดยการกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายในการทำงานร่วมกันได้ สอดคล้องกับ อรพรรณ ไชยปัญญา (2556, บทคัดย่อ) ที่ว่า “การทำงานที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีการกำหนดเป้าหมาย การติดต่อสื่อสาร การมีวิสัยทัศน์ร่วม การมีทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้ง และการมีความเชี่ยวชาญซึ่งองค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลักสูตรการฝึกอบรมภาวะผู้นำที่มของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วย 3 ส่วน คือ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายขอหลักสูตร และหน่วยการฝึกอบรม” ดังนั้นในการปฏิบัติดังกล่าวครูทุกคนรวมถึงผู้บริหารถึงแม้จะมีบทบาทที่ต่างกันแต่สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพ

4. สมมติฐานข้อที่ 4 ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาปีงภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามประสบการณ์แตกต่างกันเนื่องจากระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันรวมถึงประสบการณ์การทำงานนั้นย่อมส่งผลให้ครูมีความรู้ความสามารถและความชำนาญในการทำงานที่ต่าง เพราะในการทำงานนั้นต้องอาศัยทักษะ และความชำนาญจึงจะส่งผลให้งานนั้นมีความผิดพลาดน้อยที่สุด สำหรับประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน

ได้มีความสอดคล้องกับ เทพรังสรรค์ จันทรังษี (2556, บทคัดย่อ) ที่ว่า “ความเป็นมืออาชีพ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติงานอย่างไต่รตรง การมุ่งพัฒนาผู้เรียน การเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี การสร้างสัมพันธภาพที่ดี” ดังนั้นการจะเป็นครูมืออาชีพได้นั้นย่อมอาศัยประสบการณ์ในการสั่งสมความรู้ความชำนาญและทำให้ครูนั้นนำผลงานที่ได้ปฏิบัติมานำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพงานและเป็นการนำผลงานไปใช้ในการเพิ่มวิทยฐานะต่อไป

5. สมมติฐานข้อที่ 5 ที่ว่า ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามประสบการณ์แตกต่างกันผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า ผู้บริหารและครูปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ มีความแตกต่างกันเนื่องจากความแตกต่างด้านขนาดสถานศึกษาที่มี ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นด้านความเคร่งครัดในการปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ พันธกิจที่ตั้งไว้ รวมถึงสภาพบริบทการทำงานอย่างเป็นระบบของโรงเรียนแตกต่างกันด้วย ซึ่งส่งผลให้ครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความเห็นในด้านภาวะผู้นำครูที่ต่างกัน มีความสอดคล้องกับความเห็นของ สุรัตน์ พัฒนเชียร (2552, บทคัดย่อ) ที่ว่า “ความสามารถทางภาวะผู้นำครูส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยผ่านบรรยากาศสถานศึกษา ความสามารถทางภาวะผู้นำครูส่งผลทางบวกต่อบรรยากาศสถานศึกษาและบรรยากาศสถานศึกษาส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากกลุ่มตัวอย่างในระดับดี ประกอบด้วย ความสามารถทางภาวะผู้นำครูเป็นตัวเหตุ ประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นตัวแปรโดยผลมีบรรยากาศสถานศึกษาเป็นตัวแปรคั่นกลาง ความสามารถทางภาวะผู้นำครู และบรรยากาศสถานศึกษาร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของครู” นอกจากนี้การกระตุ้นศักยภาพการทำงานของครูในโรงเรียนขนาดต่างกันยังส่งผลให้ครูมีแรงบันดาลใจในการทำงานที่ต่างกันด้วย สอดคล้องกับ Abwalla Jay (2014, Abstract) ที่ว่า “ระบบแรงจูงใจภาวะผู้นำของครูใหญ่ได้กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด พร้อมทั้งยังเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติงานของครูด้วย การสื่อสาร การตัดสินใจ

และการปฏิบัติตามกฎระเบียบการปฏิบัติงาน ส่วนรูปแบบภาวะผู้นำของครูใหญ่ต้องเป็นแบบผสมระหว่างระบบสั่งการและประชาธิปไตย ภาวะผู้นำครูที่มีบทบาทมากที่สุดในการปฏิบัติงานควรฝึกเน้นในเรื่องการตัดสินใจ” ดังนั้นขนาดโรงเรียนอาจรวมถึงระบบการบริหารงานการสร้างขวัญกำลังใจในโรงเรียนเรียนที่มีขนาดต่างกันส่งผลถึงศักยภาพการทำงานของครูที่อยู่ตามขนาดโรงเรียนนั้นต่างกันตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยมีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรมีความมุ่งมั่นและสามารถทำงานด้วยความเต็มใจและเสียสละ ควรมีการติดตามข่าวสารทางการศึกษาเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

1.2 ครูควรเป็นผู้ที่มีความสามารถด้านการประสานงานและสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนด้วย

1.3 ครูควรศึกษาบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่และบทบาทการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดีเพื่อให้ทราบถึงบทบาทและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์

1.4 ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีโอกาสได้พัฒนาศักยภาพในการทำงานเพื่อช่วยให้ประสิทธิภาพของงานดีขึ้นและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่สามารถแก้ไขได้

1.5 ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและมอบหมายงานให้เหมาะกับบุคคลเพื่อเป็นการสร้างบุคคลที่มีคุณภาพมาพัฒนาการทำงานได้

1.6 ควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำครูในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมหรือด้านที่หาแนวทางในการพัฒนาการพัฒนาไปทำการวิจัยต่อไป

2.2 ควรนำแนวทางในการพัฒนาไปศึกษาและสร้างเป็นรูปแบบในการกำหนดคุณลักษณะและพฤติกรรมในการพัฒนาครูโดยผ่านการศึกษหรือการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร